

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІСНИК
АГРАРНОЇ НАУКИ ПРИЧОРНОМОР'Я
Науковий журнал

*Виходить 4 рази на рік
Видається з березня 1997 р.*

Випуск 3 (86) 2015

Миколаїв
2015

Засновник і видавець: Миколаївський національний аграрний університет.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №19669-9469ПР від 11.01.2013 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України, затвердженого наказом міністерства освіти і науки України від 13.07.2015 №747.

Головний редактор: В.С. Шибанін, д.т.н., проф., чл.-кор. НААНУ

Заступники головного редактора:

І.І. Червен, д.е.н., проф.

І.П. Агаманюк, д.т.н., доц.

В.П. Клочан, к.е.н., доц.

М.І. Гиль, д.с.-г.н., проф.

В.В. Гамаюнова, д.с.-г.н., проф.

Відповідальний секретар: Н.В. Потриваєва, д.е.н., проф.

Члени редакційної колегії:

Економічні науки: О.В. Шибаніна, д.е.н., проф.; Н.М. Сіренко, д.е.н., проф.; О.І. Котикова, д.е.н., проф.; Джулія Олбрайт, PhD, проф. (США); І.В. Гончаренко, д.е.н., проф.; О.М. Вишневська, д.е.н., проф.; А.В. Ключник, д.е.н., проф.; О.Є. Новіков, д.е.н., доц.; О.Д. Гудзинський, д.е.н., проф.; О.Ю. Єрмаков, д.е.н., проф.; В.І. Топіха, д.е.н., проф.; В.М. Яценко, д.е.н., проф.; М.П. Сахацький, д.е.н., проф.; Р. Шаундерер, Dr.sc.Agr. (Німеччина)

Технічні науки: Б.І. Бутаков, д.т.н., проф.; К.В. Дубовенко, д.т.н., проф.; В.І. Гавриш, д.е.н., проф.; В.Д. Будаков, д.т.н., проф.; С.І. Пастушенко, д.т.н., проф.; А.А. Ставинський, д.т.н., проф.; А.С. Добишев, д.т.н., проф. (Республіка Білорусь).

Сільськогосподарські науки: В.С. Топіха, д.с.-г.н., проф.; Т.В. Підпала, д.с.-г.н., проф.; А.С. Патрева, д.с.-г.н., проф.; В.П. Рибалко, д.с.-г.н., проф., академік НААН України; І.Ю. Горбатенко, д.б.н., проф.; І.М. Рожков, д.б.н., проф.; І.П. Шейко, д.с.-г.н., професор, академік НАН Республіки Білорусь (Республіка Білорусь); С.Г. Чорний, д.с.-г.н., проф.; М.О. Самойленко, д.с.-г.н., проф.; А.К. Антипова, д.с.-г.н., проф.; В.І. Січкач, д.б.н., проф.; А.О. Лимар, д.с.-г.н., проф.; В.Я. Щербаков, д.с.-г.н., проф.; Г.П. Морару, д.с.-г.н. (Молдова)

Рекомендовано до друку вченою радою Миколаївського національного аграрного університету. Протокол № 1 від 27.08.2015 р.

Посилання на видання обов'язкові.

Точка зору редколегії не завжди збігається з позицією авторів.

Адреса редакції, видавця та виготовлювача:

54020, Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9,

Миколаївський національний аграрний університет,

тел. 0 (512) 58-05-95, <http://visnyk.mnau.edu.ua>, e-mail: visnyk@mnau.edu.ua

© Миколаївський національний аграрний університет, 2015

ВЕНЧУРНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

О. І. Мельник , кандидат економічних наук
Миколаївський національний аграрний університет

Визначено роль венчурного фінансування у розвитку аграрного сектора економіки на засадах інноваційного підприємництва. Виділено заходи сприяння розвитку венчурного фінансування, реалізація яких, як доведено розрахунками, забезпечить аграрні підприємства фінансовими ресурсами для впровадження більш радикальних та вартісних інновацій. Обґрунтовано доцільність створення венчурних фондів у кожному регіоні із розгалуженою мережею в районах області.

Ключові слова: інновації, інноваційна активність, аграрний сектор економіки, венчурне фінансування, венчурні фонди.

Постановка проблеми. Світовим науковим і практичним досвідом доведено, що приріст сільськогосподарського виробництва, як і національної економіки в цілому, переважно забезпечується за рахунок практичної реалізації науково-технічних досягнень. Сучасний розвиток аграрного сектора економіки України здебільшого характеризується використанням інтенсивних факторів та нерозвиненою інноваційною активністю. При зменшенні реального фінансування інноваційної складової розвитку аграрного сектора відсутні дієві механізми, які б сприяли реінвестуванню прибутку в інноваційну діяльність аграрних підприємств, особливо на ранніх стадіях, які є найбільш витратними і ризикованими, нерозвинене венчурне фінансування, систему створення внутрішніх інноваційних фондів тощо. За цих умов важливим є пошук дієвих заходів щодо підвищення рівня забезпеченості аграрних підприємств фінансовими ресурсами (у т.ч. за рахунок венчурного фінансування) для активізації інноваційних процесів й реалізації пріоритетних напрямів інноваційного розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Необхідність пошуку нових джерел і механізмів фінансування інноваційної діяльності зумовлює підвищений інтерес науковців до змісту та особливостей розвитку венчурного фінансування (зокрема, О. Зінченко [1], А. Карнаушенко [2], К. Кащук [3], О. Чистякова [4] та ін. [5, 6]).

© Мельник О.І. 2015

Адже використання венчурного фінансування сприяє модернізації економіки країн або окремих регіонів, а також діяльність окремих підприємств. Венчурне фінансування виступає не лише катализатором, а й ініціатором технологічного оновлення виробничого апарата, відродження науково-технічного потенціалу господарюючих суб'єктів [4, с. 137]. Що стосується сільськогосподарських підприємств, то, як зазначають ряд науковців [1, 2, 6], практика використання венчурного капіталу у фінансуванні їх інноваційних проектів перебуває на початковому рівні. Відтак, постає необхідність у визначенні й розробці ефективних заходів, які б сприяли розвитку венчурного фінансування в аграрному секторі економіки.

Мета статті – визначити роль та обґрунтувати напрями щодо сприяння поширенню венчурного фінансування в аграрному секторі економіки для забезпечення його ефективного розвитку на засадах інноваційного підприємництва.

Виклад основного матеріалу. Серед основних причин гальмування процесу впровадження агроінновацій дослідники вважають недостатній рівень фінансового забезпечення підприємств, низьку доступність кредитів, державної підтримки для модернізації, нерозвиненість системи інформаційного забезпечення інноваційного процесу тощо [8, с. 80]. Це відповідає результатам аналізу науково-інноваційних профілів регіонів, згідно з якими, за нашими підрахунками, 68,8% регіонів України мають низьке значення показників фінансування наукових та науково-технічних робіт.

Крім того, поглиблюючи дослідження інноваційної активності підприємств аграрного сектора економіки, нами було проведено анкетне опитування сукупності підприємств Миколаївської області. Так, серед причин, які сповільнюють інноваційний розвиток аграрних підприємств, встановлено такі: відсутність внутрішніх вільних фінансових ресурсів (79,2%); недостатнє державне фінансування (75,0%); недосконала система економічного стимулювання та мотивації до інноваційної діяльності (39,6%), а також відсутність кваліфікованих кадрів (18,8%), недостатній доступ до кредитів й інших фінансових ресурсів (18,8%).

Більшість аграрних підприємств, згідно з анкетним опитуванням, не володіють інформацією щодо венчурного фінансування, яке є досить поширеним в розвинених країнах як вид

інститутів спільного інвестування для спрямування коштів в інноваційну сферу. В Україні кошти венчурних фондів інвестуються переважно в будівництво та нерухомість, проте вони майже не орієнтовані на фінансування інноваційних технологій, у т.ч. і в аграрному секторі [1].

За даними Національної асоціації венчурного капіталу США, американські компанії, які використовували венчурний капітал, в сукупності створили більш ніж 10 млн робочих місць та забезпечили більше 2,1 трлн дол доходу. У них зайнято 9% робочої сили приватного сектора США та створюється 16,6% ВВП. Крім того, венчурний бізнес активно поширюється в розвинених країнах Західної Європи, Японії та індустріальних країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону [4, с. 137].

Дослідивши позитивний досвід зарубіжних країн щодо діяльності венчурних фондів [4, 7], вважаємо за необхідне сприяти розвитку венчурного фінансування в аграрному секторі економіки. Адже на сьогодні вітчизняний венчурний капітал в основному спрямований в інноваційні проекти будівельної галузі, торгівлі енергоресурсами та невеликі продуктові інновації.

При цьому негативний стан його використання обумовлений багатьма причинами: нестабільністю економічного і політичного середовища; суперечністю законодавства у сфері підприємницького права; жорсткою податковою системою; відсутністю передумов для створення венчурної інфраструктури; інертністю держави в питаннях підтримки венчурного підприємництва; нерозвиненістю ринку цінних паперів; нерозуміння вітчизняними підприємцями механізму венчурного інвестування, побоювання втратити контроль за справою, допустивши до управління своїм бізнесом стороннього співвласника [2, с. 13].

При цьому підтримуємо позицію К. Кащук щодо створення обласних венчурних фондів, які забезпечать підтримку науки й запровадження перспективних наукових розробок. Фінансовою основою функціонування фондів мають бути відрахування товаровиробників у розмірі 1,5% від собівартості сільськогосподарської продукції. Такі венчурні фонди в регіонах України можуть різнитися тим, що в деяких із них відрахування підприємств є добровільними, а в інших – обов'язковими. Схема одержання коштів підприємствами, які потребують інвестицій, є простою – інноваційні проекти і пропозиції щодо їх запровадження

надходять до фонду й після детальної експертизи вирішується питання про доцільність фінансування. Таким чином, фонд відіграватиме роль сполучної ланки між замовником та виконавцем, у перспективі має концентрувати бюджетні й позабюджетні фінансові ресурси, забезпечувати прискорений розвиток перспективних напрямів сільського господарства, надавати фінансову підтримку інноваційним структурам, які зайняті освоєнням і впровадженням нових технологій, брати участь у розробці, проведенні експертизи, конкурсному відборі й реалізації регіональних науково-технічних та інноваційних програм і проектів [3].

Такі фонди доцільно створювати в кожній області, із розгалуженою мережею в районах області. Так, зокрема, дослідивши інноваційну активність сукупності аграрних підприємств Миколаївської області, нами було встановлено, що вона перебуває на середньому рівні (лише 54,2% опитаних підприємств впроваджували у своїй діяльності інновації за різними напрямками). При цьому основною причиною гальмування інноваційного процесу підприємства визначили відсутність внутрішніх фінансових ресурсів. Разом з тим жодне підприємство не зверталось до венчурного фінансування, оскільки мало інформовані про них та умови надання ними коштів. Дослідивши фінансові показники діяльності аграрних підприємств Вознесенського району (який є інноваційно активним і в якому можливе відкриття філії венчурного фонду фінансування проектів в аграрному секторі економіки Миколаївської області), нами встановлено, що лише три підприємства отримували збиток від реалізації сільськогосподарської продукції, діяльність решти була прибутковою (табл.). Встановлено, що аграрні підприємства не лише не користуються послугами венчурних фондів, а й не створюють власні фонди інноваційного розвитку. Тому нами було прораховано два можливі варіанти фінансування інноваційної діяльності аграрних підприємств: перший – на основі здійснення відрахувань до регіонального венчурного фонду у розмірі 1,5% від собівартості сільськогосподарської продукції; другий – на основі здійснення відрахувань до власного фонду інноваційного розвитку у розмірі 1% прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції.

Розрахунок внесків аграрних підприємств Вознесенського району Миколаївської області до регіонального венчурного фонду та власних фондів інноваційного розвитку

Назва підприємства	У середньому за 2011-2013 рр., тис. грн		Відрахування до венчурного фонду (1,5% собівартості)		Відсотки за депозитом (20% річних), тис. грн	Відрахування до фонду інноваційного розвитку підприємства (1% прибутку), тис. грн
	собівартість	прибуток	тис. грн	% від загальної суми		
1	2	3	4	5	6	7
ПП «Овчаренко»	985,9	565,6	14,79	0,76	2,96	5,66
ТОВ «Квінто»	11218,3	1574,5	168,28	8,66	33,66	15,74
ТОВ «Авангард 2005»	4934,0	1236,0	74,01	3,81	14,80	12,36
ТОВ «НТЦ «Лан»	6662,8	698,6	99,94	5,14	19,99	6,99
ПСП «Сонаяча Долина»	2089,6	-97,9	31,34	1,61	6,27	x
ФГ Новацький П.С.	3734,9	950,1	56,02	2,88	11,20	9,50
ПСП «Новогригорівське»	4575,4	1571,0	68,63	3,53	13,73	15,71
ТОВ «Авіатор»	5688,8	742,0	85,33	4,39	17,07	7,42
ПАТ «Вознесенськ облплемсервіс»	2455,1	74,2	36,83	1,89	7,37	0,74
СТОВ «Дмитрівське»	1262,0	12,1	18,93	0,97	3,79	0,12
ПСП «Відродження»	8193,7	7651,7	122,91	6,32	24,58	76,52
ПП «Зверов В.В.»	3805,7	2714,9	57,09	2,94	11,42	27,15
ПП «Укрінтерпостача»	10061,0	-417,2	150,92	7,76	30,18	x
ДП ДГ «Зорі над Бугом»	3619,6	2170,1	54,29	2,79	10,86	21,70
Дослідна станція	179,3	27,3	2,69	0,14	0,54	0,27
ТОВ «Білоусівка 2007»	3803,5	1439,2	57,05	2,93	11,41	14,39
ПП «Ідеал»	2584,2	-30,0	38,76	1,99	7,75	x

Продовження таблиці

1	2	3	4	5	6	7
ТОВ «Агроном 2005»	4034,0	432,7	60,51	3,11	12,10	4,33
ВАТ «Зелений Гай»	8858,1	1477,3	132,87	6,83	26,57	14,77
ТОВ «Дружба»	36626,2	4523,8	549,39	28,26	109,88	45,24
ТОВ «Андрійчикове»	399,6	10,8	5,99	0,31	1,20	0,11
ПСП «Нова Зоря»	3610,1	1361,4	54,15	2,79	10,83	13,61
ТОВ «Адіант»	218,0	4,2	3,27	0,17	0,65	0,04
Всього	129600,0	28692,5	1944,00	100,00	388,80	286,92

Зазначимо, що збиткові аграрні підприємства матимуть змогу користуватися послугами венчурного фонду, здійснюючи внески із собівартості сільськогосподарської продукції, але вони не зможуть створити внутрішній фонд інноваційного розвитку, оскільки не мають прибутку. Так, за першим варіантом сума відрахувань аграрних підприємств Вознесенського району становитиме 1944,00 тис. грн, за другим – 286,92 тис. грн. При цьому діяльність венчурного фонду передбачає розміщення отриманих коштів з метою їх капіталізації на депозитних рахунках, з відсотків за якими і буде здійснюватися фінансування інноваційних проектів зазначених підприємств.

Так, у середньому розмір відсотків по депозитам для суб'єктів малого та середнього бізнесу становить на сьогодні 20 відсотків. Відповідно, можливий розмір доходу від депозитних вкладень пропонованого венчурного фонду в перший рік при умові простої капіталізації становитиме 388,80 тис. грн, що є більше, ніж сума відрахувань у власні фонди (286,92 тис. гривень). Таким чином, створюючи власні фонди інноваційного розвитку аграрні підприємства матимуть в розпорядженні кошти для фінансування лише незначних покращень, оскільки розміри фондів будуть невеликими. За умови ж співпраці із венчурним фондом, яким буде здійснюватися відбір пріоритетних на поточний рік інноваційних проектів, аграрні підприємства будуть забезпечені фінансовими ресурсами для впровадження більш значних (та вартісних) інновацій.

Здійснюючи розподіл коштів відповідно до регіональних пріоритетів, регіональний венчурний фонд надаватиме кошти аграрним підприємствам, які впроваджують пріоритетні інноваційні розробки в поточному році, решта підприємств матимуть змогу отримати фінансування в наступних роках відповідно до пріоритетності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У сучасних умовах господарювання використання венчурного капіталу є альтернативним джерелом фінансування ефективного розвитку аграрного сектора економіки на засадах інноваційного підприємництва. Реалізація запропонованих заходів щодо сприяння розвитку венчурного фінансування дозволить, на нашу думку, підвищити рівень фінансового забезпечення аграрних підприємств для впровадження більш радикальних і вартісних інновацій. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у розробленні дієвих механізмів і стимулів сприяння розвитку венчурного фінансування в Україні як на державному, так і регіональному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Зінченко О. П. Становлення венчурного фінансування / О. Зінченко, В. Ільчук // *Фінанси України*. – 2004. – № 10. – С. 46-49.
2. Карнаушенко А. С. Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств / А. С. Карнаушенко // *Вісник Одеського національного університету імені І. І. Мечникова*. – 2013. – Т. 18, Вип. 3/2. – С. 12-14.
3. Кашук К. М. Механізм венчурного фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств Житомирщини / К. М. Кашук // *Економіка АПК*. – 2013. – № 12. – С. 119-123.
4. Чистякова О. В. Венчурный капитал как фактор развития инновационного предпринимательства / О. В. Чистякова // *Известия ИГЭА*. – 2011. – № 6. – С. 136-139.
5. Гарнер Д. Привлечение капитала / Д. Гарнер, Р. Оуен, Р. Конвей ; Пер. с англ. – М. : Джон Уайлиенд Санз, 1995. – 464 с.
6. Сіренко Н. М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України : монографія / Н. М. Сіренко. – Миколаїв, 2010. – 416 с.
7. *Fostering Innovative Entrepreneurship: Challenges and Policy Options* / UNITED NATIONS. – New York ; Geneva, 2012. – P. 82.
8. Шубравська О. В. Розвиток агроінноваційної діяльності в Україні / О. В. Шубравська, К. О. Прокопенко // *Економіка АПК*. – 2013. – № 4. – С. 77-81.

О. И. Мельник. Венчурное финансирование как фактор развития инновационного предпринимательства в аграрном секторе экономики

Определена роль венчурного финансирования в развитии аграрного сектора экономики на основе инновационного предпринимательства. Выделены пути содействия развитию венчурного финансирования, реализация которых, как доказано расчетами, обеспечит аграрные предприятия финансовыми ресурсами для внедрения более радикальных и стоимостных инноваций. Обоснована целесообразность создания венчурных фондов в каждом регионе с разветвленной сетью в районах области.

Ключевые слова: инновации, инновационная активность, аграрный сектор, венчурное финансирование, венчурные фонды.

O. Melnyk. Venture capital as a factor of innovative entrepreneurship in the agrarian sector

The role of venture capital in the development of the agrarian sector on the basis of innovative entrepreneurship is explained. The measures to promote venture financing, implementation of which is proven calculations farms in order to provide financial resources for the implementation of more radical and costly innovation are given. The expediency of venture capital funds' creation in every region with an extensive network in the districts is proved.

Keywords: innovation, innovative activity, the agrarian sector, venture capital, venture funds.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

- A. Burkowska, T. Lunkina.** Banking system of Ukraine: the features of the present activity 3
- I.T. Кіщак, Н.О. Корнева, О.Є. Новіков.** Тваринництво України у світовому галузевому розвитку 10
- О.М. Вишневська, Т.П. Лісковецька.** Глобалізаційний вплив у формуванні критеріїв оцінки середовища держави 22
- О.І. Мельник.** Венчурне фінансування як фактор розвитку інноваційного підприємництва в аграрному секторі економіки 33
- I.B. Баришевська, А.Ю. Корабахіна.** Нормативно-правові та практичні аспекти формування та обліку статутного капіталу комерційних банків 41
- А.О. Соколова, Т.М. Ратошнюк.** Вплив трансформаційних процесів на результативність аграрного сектора економіки Волинської області..... 49
- I.B. Мельниченко.** Запаси бюджетних установ: окремі питання відображення в обліку 62
- А.В. Богославська.** Формування політики економічного розвитку заповідних територій і об'єктів природно-заповідного фонду..... 68
- В.П. Рибачук.** Інноваційна модель як інституційна основа ефективності і конкурентоспроможності економіки 77
- В.А. Пехов.** Сортові інновації у виробництві зерна сільськогосподарськими підприємствами..... 85

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

- Г.М. Господаренко, І.Ю. Рассадіна.** Фотосинтетична діяльність рослин рижію ярого залежно від удобрення в Правобережному Лісостепу 93
- З.М. Грицаєнко, А.А. Даценко.** Фотосинтетична продуктивність посівів гречки за дії біологічних препаратів. 100
- Р.А. Вожегова, Л.В. Мунтян.** Вплив різних доз азотного добрива та норм висіву на елементи структури врожаю сортів пшениці озимої..... 107

М.Я. Шевніков, О.Г. Міленко. Міжвидова конкуренція та забур'яненість посівів сої залежно від моделі агрофітоценозу	116
О.А. Самойленко. Вплив екотипу ячменю ярого на його урожайність в умовах Лівобережного Лісостепу України.....	124
С.В. Ображій. Урожайність культур за різних систем основного обробітку ґрунту та рівнів удобрення в зернопросапній сівозміні Центрального Лісостепу України	131
І.В. Чередниченко. Міцність водостійких структурних агрегатів чорнозему типового в умовах органічного землеробства.....	143
С.О. Кірієнко. Створення відновлювачів фертильності соняшнику, стійких до гербіциду експрес 75 в. г.	153
М.І. Гиль. Аналіз молочної продуктивності та ефекту відбору корів різних порід в умовах тов «Колос-2011» Миколаївської області....	159
У. Kiriyaк, М. Tyshchenko, I. Gorbatenko. Factors of global warming in Kherson region and features of eukaryotes' metabolism under these conditions.....	171
О.О. Стародубець. Вплив різних типів води на запліднюючу здатність сперми кнурів при її розбавленні	182
О.О. Корнієнко. Ефективність використання штучного осіменіння в рисистому конярстві України	188
ТЕХНІЧНІ НАУКИ	
Н. Ivanov, P. Polyanskiy. Calculation and choice of transitional landings	197
D. Marchenko. Tribological research on the process of wear of a friction pair «cable block – rope» considering rolling slippage.	211
О. Kyrychenko. Electrodinamic stability of isolators and bus bars in a short circuit	222
О.В. Хвоцян, А.В. Тундюк. Обґрунтування параметрів зарядного кола заглибних електророзрядних пристроїв.....	228
Д.В. Бабенко, О.А. Горбенко, Н.А. Доценко, Н.І. Кім. Дослідження якісного складу подрібненої маси насінників овоче-баштанних культур	236
В.В. Стрельцов. Математичне моделювання процесу стиснення м'ятки у олієвідокремлювачі шнекового типу ...	242